

Kasuliku koorega paakspuu

REIN SANDER

Nimest hoolimata kasvab paakspuu enamasti paari-kolme meetri kõrguse põõsana.

Niiske segametsa põõsarindes või soisel niiduserval kasvab harilik paakspuu (*Frangula alnus*) kohati tihe da võsana. Ta on meil tavaline kogu maal. Kõik rahvad, kes paakspuuga kokku puutunud, teavad, et selle põõsa koor on hea ja kindel vahend kõhukinnisuse vastu.

Paakspuu koort korjatakse mahla jooksu ajal. Pärast seda näeb paakspuupuhmastik välja üsna kole, sest põõsad raiutakse lihtsalt maha ja kooritakse kohapeal. Ometi ei tohi tarvitada värsket koort, see ajab oksele.

Kooreribad tükeldatakse, kuivatatakse ja kuumutatakse vähemalt tund aega 100 kraadi juures. Lihtsam võimalus on lasta kuivatatud koorel aasta otsa seista, selle aja jooksul lagunevad kahjulikud ained.

Mari ei sünni süüa

Paakspuu õitseb massiliselt suve hakul juunis, üksikuid õisi on põõsal veel septembriski. Seda ei märka enamasti keegi, sest lehekaenaldes asuvad valkjad õied on ainult paari millimeetri pikkused.

Sügise poole leiame põõsalt mitut värvi marju: tooreid rohelisi, küpsemaid punaseid ja valminud musti. Marjade järgi ongi paakspuud metsas kõige lihtsam ära tunda. Sel ajal peaksime teda kindlasti näitama ka lastele ja linnarahvale (kes ju puude tundmises mõnikord samuti lapsed) ning selgitama, et need kenad marjad süüa ei sünni. Õnneks ei järgne marjade söömi-

Paakspuud on kõige lihtsam ära tunda marjade järgi.

Peenikeste leheribalatega sort 'Asplenifolius'.

sele enamasti midagi muud kui pikk ja vastik oksendamise ning kõhulahutus.

Paakspuul on ilus kollane tiheda süüga puit, kuid põõsas ei kasva kunagi nõnda jämedaks, et temast saaks suuremaid tarbeasju teha.

Jämedamaks puuks kasvab meil paakspuu lähim sugulane harilik türnpuu (*Rhamnus cathartica*). Meie suurimad türnpuud on 5–6 m kõrgused. Türnpuule meeldib rohkem kuivem lubjarikas pinnas. Ta kasvab siin-seal metsaservadel, kadastikes, paekaldaveerel.

Vahet on hõlbus teha lehe järgi: paakspuu lehed on terveservalised, türnpuu omad aga peensaagia täkili-se servaga. Ka lõpevad türnpuu oksad enamasti väikese ogaja ladvaga.

Paakspuul on põnevaid sorte

Paakspuu on põõsas, mida metsast aeda ei tooda. Aeda sobivaid ja kuivema mul- laga leppivaid sorte on ainult mõni.

Tiheda kitsas-sammaja võraga 'Columnaris' kasvab paari-kolme meetri kõrguseks. Teised kultivarid on madalamad ning sobivad üksikpõõsaks.

Huvitavaks teeb need sordid lehela- ba kuju – see ei meenuta hoopiski met- sas kasvava põõsa omi. Nii 'Angustifolius' kui ka 'Asplenifolius' on mõlemad lõhislehised, esimene laiemate, teine ainult kuni poole sentimeetri laiuste kur- ruliservaliste leheribalatega. Põhivormi lehed on tumerohelised, sortidel on need pisut hallikad. Peente lehtede taustal paistavad ka õied paremini silma.

REIN SANDER